

LASTENSUOJELUYKSIKÖIDEN JA PÄIVÄKOTIEN YH- TEISTYÖ

Toppila, Katri

Opinnäytetyö
Hyvinvointipalveluiden osaamisala
Sosionomi (AMK)

2016

Hyvinvointipalveluiden osaamisala
Sosiaalialan koulutus
Sosionomi (AMK)

Tekijä	Katri Toppila	Vuosi	2016
Ohjaaja(t)	Timo Marttala ja Sari Halttunen		
Toimeksiantaja	SydänmaanKoti Oy		
Työn nimi	Lastensuojeluyksiköiden ja päiväkotien yhteistyö		
Sivu- ja liitesivumäärä	39 + 2		

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli kuvata lastensuojeluyksiköiden ja päiväkotien yhteistyötä työntekijöiden näkökulmasta. Tarkoituksena oli selvittää, mitkä asiat edistävät ja mitkä asiat estävät yhteistyötä, sekä millaisia kehittämisen tarpeita yhteistyössä on. Tutkimuksen tavoitteena oli tuottaa tietoa työntekijöiden kokemuksista ja lisätä tietoa pohdintaa sujuvan yhteistyön merkityksestä.

Tutkimusmenetelmänä käytettiin kvalitatiivista tutkimustapaa ja tutkimusaineisto kerättiin teemahaastattelujen avulla. Tutkimuksessa haastateltiin kahta lastensuojeluyksikön työntekijää ja kahta päiväkodin työntekijää. Haastattelut toteutettiin yksilöhaastatteluina. Tutkimusaineiston analysoitiin induktiivisen sisällönanalyysin avulla.

Tutkimustulosten mukaan yhteistyömuodot ovat laajat ja ne koetaan tärkeiksi sekä suhteellisen toimiviksi. Moniammatillinen yhteistyö nähtiin tärkeänä osana yhteistyötä. Yhteistyötä edistäviksi asioiksi nousivat ammatillinen osaaminen ja dialoginen vuorovaikutus. Yhteistyötä heikentävinä asioina nähtiin ennakkoluulot sekä informaatiokatkokset. Tutkimustulosten perusteella ammatillisen osaamisen lisääminen koettiin kehittämistarpeeksi.

Avainsanat

Varhaiskasvatus, lastensuojelu, moniammatillinen yhteistyö

School of Social Services, Health and
Sports
Degree programme of Social Ser-
vices
Bachelor of Social Services

Author	Katri Toppila	Year	2016
Supervisor	Timo Marttala ja Sari Halttunen		
Commissioned by	SydänmaanKoti Oy		
Subject of thesis	Cooperation between child welfare units and day-care centers		
Number of pages	39 + 2		

The purpose of the study is to describe cooperation between child welfare units and day-care centers from the employees view. The purpose was to find out issues that promotes and prevents cooperation, and things that need improvement in cooperation. The aim of the study was to produce data of employee experiences and increase deliberation of the meaning of the proficient cooperation.

The method of approach in the thesis was qualitative, and the data was gathered with theme-centered interviews. A total of four employees were interviewed. Two employees represented child welfare unit and two represented day-care center. The interviews were carried out in the form of single-person interview. The data was analyzed using inductive content analysis.

According to the results of this research forms of cooperation are comprehensive. Forms of cooperation was seen important and practical. Interprofessional collaboration was seen as an important element of cooperation. Issues that improves cooperation were professional competence and dialogical interaction. Issues reducing the collaboration were preconceptions and communication barriers. According to the results professional competence needs improvement.

Key words Childhood education, child protection, interprofessional collaboration

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 VARHAISKASVATUS JA PÄIVÄHOITO	7
2.1 Varhaiskasvatustuki	7
2.2 Kasvatustuettavuus	8
3 LASTENSUOJELU JA SIJAISHUOLTO	10
3.1 Lastensuojelulaki ja sen tarkoitus	10
3.2 Sijaishuollon käytäntö ja muodot	11
3.3 Lastensuojelulaitokset	12
4 YHTEISTYÖ	14
4.1 Yhteistyön merkitys	14
4.2 Verkostoyhteistyö	14
4.3 Moniammatillinen yhteistyö	15
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	19
5.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tavoite	19
5.2 Aineiston keruu	19
5.3 Tutkimusmenetelmä	22
6 TUTKIMUSTULOKSET	27
6.1 Yhteistyön merkitys ja monipuolisuus	27
6.2 Yhteistyötä edistävät ja estävät asiat	30
6.3 Kehittämistarpeet	31
6.5 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	32
7 POHDINTA	34
LÄHTEET	37
LIITEET	40

ALKUSANAT

Haluan kiittää toimeksiantajaani SydänmaanKoti Oy:tä sekä kaikkia haastattelun osallistuneita. Mahdollistitte opinnäytetyön toteutumisen.

1 JOHDANTO

Tässä tutkimuksessa perehdyin lastensuojeluyksiköiden ja päiväkotien yhteistyöhön työntekijöiden näkökulmasta. Kun pieni lapsi on sijoitettuna lastensuojelulaitokseen ja hän käy päivähoidossa, silloin sujuva yhteistyö näiden organisaatioiden välillä on perusteltua. Tutkimuksen tarkoituksena oli kuulla organisaatioissa työskentelevien työntekijöiden kokemuksia yhteistyötä. Tavoitteena oli, että tutkimus tuottaisi tietoa työntekijöiden kokemuksista sekä lisäisi tietoista pohdintaa sujuvan yhteistyön merkityksestä.

Organisaatioiden yhteistyö perustui moniammatilliseen yhteistyöhön. Moniammatillista yhteistyötä kuvataan eri ammattiryhmien välillä sekä saman organisaation että eri organisaatioiden välillä tapahtuvaksi yhteiseksi työskentelyksi. Jäsenet täydentävät toinen toistensa osaamista oman ammattinsa viitekehyksestä yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi. (Hytönen, 2012.)

Tutkimus oli laadullinen tutkimus, jonka sisällön analysoin aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla. Yhteistyön selvittämiseksi haastattelin neljää henkilöä, joista kaksi oli lastensuojeluyksikön työntekijöitä ja kaksi päiväkodin työntekijöitä. Jokainen haastateltava työskenteli eri yksiköissä. Haastattelut toteutin teemahaastatteluina.

Opinnäytetyön viitekehys koostui varhaiskasvatuksesta, lastensuojelusta ja yhteistyöstä. Viitekehys antoi tutkimukselleni raamit, joiden sisään tutkimusprosessi rakentui.

2 VARHAISKASVATUS JA PÄIVÄHOITO

2.1 Varhaiskasvatuslaki

8.5.2015 tasavallan presidentti vahvisti päivähoitolain muutoksen. Lasten päivähoidosta annetun lain (36/1973) nimi muuttui varhaiskasvatuslaiksi (580/2015) ja otettiin käyttöön käsite varhaiskasvatus. Lakiin tehtiin joiltain osin muutoksia ja lisäyksiä. Lain ensimmäinen vaihe tuli voimaan 1.8.2015. (Opetus- ja kulttuuriministeriö.)

Varhaiskasvatus on pienten lasten eri elämänpiirissä tapahtuvaa kasvatuksellista vuorovaikutusta. (Varhaiskasvatuksen perusteet 2005). Varhaiskasvatuksen tavoitteena on edistää lapsen kehitystä sekä tukea lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista. Sillä tarkoitetaan lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuutta. Varhaiskasvatuksessa korostuu erityisesti pedagogia. Jokaisella alle kouluikäisellä lapsella on oikeus varhaiskasvatukseen, jota voidaan järjestää päiväkodissa, perhepäivähoidossa tai muuna varhaiskasvatuksena, kuten kerhotoimintana. (Varhaiskasvatuslaki 36/1973.) Päiväkodit kuuluvat osaksi julkista hyvinvointijärjestelmää ja ne ovat yksi merkittävistä lapsen kasvuympäristöistä. Yhteiskunta säätelee lakien, normien ja voimavarojen suuntaamisen avulla julkisissa organisaatioissa tapahtuvaa toimintaa. (Karila & Nummenmaa, 2001.)

Varhaiskasvatuslaissa säädetään lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen ja korostetaan lapsen etua toiminnan järjestämisessä sekä lapsen, lapsen vanhemman tai muun huoltajan oikeutta osallisuuteen ja vaikuttamiseen. Lapsen mielipide ja toivomus on selvitettävä suunniteltaessa, toteuttaessa ja arvioitaessa lapsen varhaiskasvatusta. Vastaavasti lapsen vanhemmilla ja muilla huoltajilla on annettava mahdollisuus vaikuttaa ja osallistua lapsen varhaiskasvatukseen sekä

toimintayksikön varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja arviointiin. (Opetus ja kulttuuriministeriö.)

Asiantuntijavirastona toimii Opetushallitus, joka tehtävänä on vastata varhaiskasvatuksen kehittämisestä. (Opetus ja kulttuuriministeriö). Opetushallitus laatii ja päättää valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Niiden pohjalta laaditaan puolestaan paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat sekä lisäksi päiväkodissa ja perhepäivähoidossa laaditaan jokaiselle lapselle henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma. (Varhaiskasvatuslaki 36/1973.) Paikallisessa suunnitelmassa tulee ottaa huomioon yhteistyö opetuksen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa ja luotava tarvittavat yhteistyörakenteet. (Opetus ja kulttuuriministeriö.) Lapsen omaan varhaiskasvatussuunnitelmaan tulee kirjata tavoitteet lapsen varhaiskasvatuksen toteuttamiseksi lapsen hyvinvointia, oppimista ja kehitystä tukevalla tavalla sekä toimenpiteet tavoitteiden toteuttamiseksi. Suunnitelmaan kirjataan myös lapsen tarvitseman tuen tarve, tukitoimenpiteet ja niiden toteuttaminen. Siihen kirjataan myös lapsen lääkeshoidosta sovitut asiat. (Opetus ja kulttuuriministeriö.)

2.2 Kasvatuskumppanuus

Varhaiskasvattajien ja vanhempien välinen yhteistyö määritellään kasvatuskumppanuudeksi. Yhteistyön tehtävänä on yhdistää vanhempien oman lapsensa tuntemus ja kasvattajien asiantuntemus lapsen hyvinvointia edistäen. (Vasu 2005,31.) Kasvatuskumppanuudessa tavoitteena on, että lapsi oman elämänsä kokijana ja toimijana tulee kokonaisvaltaisesti ymmärretyksi, nähdyksi ja kannatelluksi. Keskiössä ovat leikin, toiminnan, kokemusten, tarpeiden ja toiveiden havainnoiminen. (Kaskela & Kekkonen 2006, 17.) Kasvatuskumppanuus lähtee lapsen tarpeista, jolloin varhaiskasvatuksen toimintaa ohjaa lapsen oikeuden ja edun toteutuminen. (Vasu, 2005,31). Tavoitteena on asteittain syventää vanhempien ja kasvattajien kohtaamisia. Kun hoito- ja kasvatushenkilöstön ammatillinen asiantuntemus ja vanhempien oman lapsensa tuntemus ovat aidossa dialogissa keskenään, keskustelujen sisältö syvenee. (Kaskela & Kekkonen 2006, 17.)

Kasvatuskumppanuudessa kasvattajat ja vanhemmat nähdään vastuultaan erilaisina, mutta tasavertaisina. Varhaiskasvattajien vastuulla on luoda edellytykset ja luottamukselliset suhteet kumppanuudelle, jossa vanhemmilla on ensisijainen kasvatustavastuu ja – oikeus. Kasvatuskumppanuus rakentuu luottamukselliselle ja kunnioittavalle vuorovaikutukselle. (Vasu 2005, 31.) Vuorovaikutuksessa kasvattaja jakaa lapseen liittyviä havaintoja, käsityksiä, kokemuksia, tietoa ja ymmärrystä perheille, arkisesti, asiallisesti ja kunnioittavasti. (Kaskela & Kekkonen 2006, 20).

Kasvatuskumppanuutta ohjaavat periaatteet ovat kuuleminen, kunnioitus, luottamus ja dialogi. Vuoropuhelussa keskeisiä asioita ovat kuuntelu ja toisen kuunteleminen. Kuulevassa suhteessa asetetaan kuulemaan toisen ihmisen asiaa, ajatuksia ja puhetta, joka näyttäytyy toiselle aitona kiinnostuksena, empaattisuutena ja rehellisyytenä. Kunnioittava asenne on toisen ihmisen hyväksymistä ja arvostamista. Kuuntelemisen kautta voidaan oppia ymmärtämään, hyväksymään ja kunnioittamaan toista ihmistä. Luottamus syntyy kuulemisen ja kunnioituksen periaatteista, jossa tarvitaan aikaa, yhteisiä kohtaamisia ja vuoropuhelua. Dialogi toteutuu vuorovaikutuksessa, jossa toisen tietämystä ei pidetä arvokkaampana tai merkityksellisempänä kuin toisen. Dialogisuus on keskustelu, joka määritellään taidoksi ajatella, puhua ja toimia yhdessä. (Kaskela & Kekkonen 2006, 32-39.)

Kasvatuskumppanuus aikuisten yhteisvastuullisena huolenpitona lapsen oppimisesta, kasvusta ja kehityksestä on kaikkien lapsien oikeus. Kasvatuskumppanuus on varhaiskasvatuksen lisäksi muidenkin yhteistyötahojen velvollisuutena ja oikeutena. Kasvatuskumppanuudessa ammattilaiset koulussa, perhekeskuksessa, lastensuojelussa ja lapsen vapaa-ajan ympäristöissä sitoutuvat lapsen oikeuden, edun ja huolenpidon edistämiseen yhteisymmärryksessä vanhempien kanssa. Lastensuojelussa ja lapsiperhepalveluissa lapsikeskeinen kasvatuskumppanuus vahvistaa vanhempien osallisuutta lapsen kasvatuksen ja hoidon suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa. Lapsilähtöisessä kasvatuskumppanuudessa kiinnitetään huomiota vanhempien ja lasten kohtaamiseen asiakastyössä. (THL 2016).

3 LASTENSUOJELU JA SIJAISHUOLTO

3.1 Lastensuojelulaki ja sen tarkoitus

”Lain tarkoituksena on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun” (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417, 1§). Lastensuojelulaissa on painotettu lasten edun huomioimista kaikissa viranomaisten toimenpiteissä, vahvistettu lapsen edun toteutumista korostamalla lapsen oikeutta osallistumiseen ja erityiseen suojeluun sekä lisäksi julkisen vallan velvollisuutta varata riittävät voimavarat lapselle ja perheelle palveluja järjestettäessä. Lapsella on oikeus erityiseen suojeluun, turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen. On tärkeää, että lastensuojelussa ja sijaishuollossa pyritään vähentämään epävarmuutta ja turvattomuutta, joka liittyy erilaisten väliaikaisten lastensuojelutoimenpiteiden toteuttamiseen. (Räty 2015, 1-2.)

Lastensuojelulain 2. § (13.4.2007/417) sanotaan, että lapsen vanhemmilla ja muilla huoltajilla on ensisijainen vastuu lapsen hyvinvoinnista. Viranomaisilla on velvollisuus tukea vanhempia ja huoltajia heidän kasvatustehtävässään ja tarjottava perheelle apua riittävän varhain sekä ohjattava lapsi ja perhe tarvittaessa lastensuojelunpiiriin. Lastensuojelun on tuettava vanhempia, huoltajia ja muita lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavia henkilöitä järjestämällä tarvittavia palveluita ja tukitoimia.

Julkisen vallan velvollisuutena on muuttua perheen tilanteeseen, jos lapsen hyvinvointia ei voida turvata muilla keinoin tai siitä muutoin huolehtia. Lastensuojelulaki lähtee liikkeelle lievimmän riittävän toimenpiteen periaatteesta, jossa viranomaisen on valittava käytettävissä olevista toimenpiteistä se, jolla vähiten puututaan lapsen ja perheen itsemääräämisoikeuteen. Lisäksi toimenpiteistä vastaa vasti valitaan se tukitoimi tai tapa, joka parhaiten vastaa lapsen tai perheen tuen

tarpeeseen. Valittavan toimenpiteen määräytymiseen ei saa vaikuttaa siitä viranomaiselle koituva vaiva eikä taloudelliset resurssit. (Räty 2015,3.) ”Lastensuojelussa on toimittava mahdollisimman hienovaraisesti ja käytettävä ensisijaisesti avohuollon tukitoimia, jollei lapsen etu muuta vaadi. Kun sijaishuolto on lapsen edun kannalta tarpeen, se on järjestettävä viivytyksettä. Sijaishuoltoa toteutettaessa on otettava lapsen edun mukaisella tavalla huomioon tavoite perheen jälleenyhdistämisestä.” (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417, 4§.)

3.2 Sijaishuollon käytäntö ja muodot

Lapsen sijaishuollolla tarkoitetaan sekä kiireellisesti sijoitetun että huostaanotetun lapsen kasvatuksen ja hoidon järjestämistä kodin ulkopuolella. Sijaishuolto voidaan järjestää laitoshuoltona, perhehoitona taikka muulla lapsen tarpeita edellyttävällä tavalla. (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417, 49§.) Lapsen sijaishuoltopaikkaa valittaessa on kiinnitettävä huomioita lapsen edun toteutumiseen. Sen vuoksi ratkaisevaa on, missä lapsen tarpeenmukainen hoito ja huolenpito voidaan järjestää. Ratkaisu sijaishuoltopaikasta on tehtävä yksinomaan lapsen hoidon ja huolenpidon tarpeiden mukaisesti eikä säännös aseta sijaishuoltopaikkoja etusijajärjestykseen eikä myöskään lapsen iällä ole merkitystä arvioitaessa sitä, onko lapsi sijoitettava perhehoitoon tai laitoshuoltoon. (Räty 2015,462.)

Vaikka perhehoito katsotaan lapsen pysyväisluontoisessa sijoituksessa yleensä tavoiteltavimmaksi ratkaisuksi, ei lapsen sijoittaminen perhehoitoon ole aina mahdollista. Siihen voi olla syynä muun muassa lapsen erityisen vaikeahoitoisuus. Myös sijaishuollon tarpeessa olevalle murrosikäiselle lapselle laitoshoidon voi olla tarkoituksenmukaisin ratkaisu. (Lastensuojelulaitokset 2016.)

Sijaishuoltoa järjestetään perhehoitona perhehoitolaissa tarkoitetussa perheko-
dissa, jossa perhehoitoa annetaan kunnan ja perhehoitajan välisen toimeksiantosopimuksen perusteella tai, jos kyseessä on aluehallintoviran luvan saanut perhe-
kotikoti, joko palvelusopimuksen tai yksittäisen ostopalvelua koskevan maksu-

sitoumuksen perusteella. Sijaishuoltoa voidaan järjestään lapselle myös laitoshuoltona. (Räty 2015, 462.) Poikkeuksellisesti lapsi voidaan sijoittaa enintään 6 kuukauden ajaksi vanhempansa tai muun huoltajansa hoidettavaksi ja kasvatettavaksi. (Sijaishuolto 2016.)

Lastensuojelulain 50§ säädetään sijaishuoltopaikan valinnasta. Valinnassa tulee kiinnittää erityistä huomioita huostaanoton tarkoituksen toteuttamiseen. Sijaishuoltopaikan on vastattava niihin ongelmiin ja lapsen huolenpidon ja hoidon tarpeisiin, jotka ovat olleet huostaanoton perusteina. Päätöksen on perustuttava aina lapsen etuun ja erityisesti siihen, mitkä ovat lapsen huostaanoton tarpeesta johtuvat psyykkiset, fyysiset, sosiaaliset ja emotionaaliset tuen tarpeet. Erityistä huomiota on kiinnitettävä myös lapsen oikeuteen pitää yhteyttä vanhempiinsa ja muihin hänelle läheisiin ihmisiin. Esimerkiksi sisarukset tulisivat sijoittaa samaa sijaishuoltopaikkaan. Mikäli sisaruksia ei voida sijoittaa samaan sijaishuoltopaikkaan, heidän yhteydenpitonsa on turvattava. Sijaishuoltopaikan valinnassa myös henkilökunnan koulutuksella ja määrällä voi olla erityistä merkitystä. (Räty 2015, 467, 475- 476.)

3.3 Lastensuojelulaitokset

Lastensuojelulaitoksiksi luetaan lastenkodit ja koulukodit sekä muut näihin rinnastettavat lastensuojelulaitokset, joissa voidaan järjestää lapsen sijaishuoltoa sekä sijoitusta avohuollontukitoimena. (Lastensuojelulaki 13.4.2007/417, 57§). Laissa ei ole yksityiskohtaisesti määritelty sitä, minkälaisia yksiköitä on pidettävä lain tarkoittamina laitoksina. Osaltaan riippuu annettavan hoidon ja huollon sisällöstä se, onko toimintayksikköä pidettävä laitoksena tai muuna asumispalveluna antavan yksikkönä. Perhehoidon ja laitoshuollon väliin sijoittuvat laitosluvan saaneet perheryhmäkodit. Laitos voi muodostua myös erillisistä ryhmäperhekodeista, joista tyypillisenä esimerkkinä ovat SOS- lapsikylät. (Räty 2015, 500.)

Valtio, kunnat ja yksityiset yhteisöt ylläpitävät lastensuojelulaitoksia. Yksityisen palveluntuottajan, joka tuottaa ympärivuorokautisia sosiaalipalveluja, on saatava

ennen toiminnan aloittamista lupa aluehallintovirastolta (AVI), jossa toiminta toteutuu. Jos toimintaa on useilla alueilla, lupa haetaan Sosiaali- ja terveydenalan lupa- ja valvontavirastolta (Valvira). Yksityisen laitoksen valvonnasta ja toimiluvan myöntämisestä säädetään laissa yksityisistä palveluista (922/2011). (Lastensuojelulaitokset 2016.)

Lastensuojeluissa 57§ -60§ säädetään lastensuojelulaitoksien yleisistä edellytyksistä. Laitoksilta edellytetään asianmukaisia ja riittäviä toimitiloja ja toimintavälineitä sekä riittävää määrää sosiaalihuollon ammattilaisia ja muuta henkilökuntaa. Laitoksessa asuvalla lapsella on oltava mahdollisuus yksityisyyteen, rauhalliseen yksinoloon ja oman identiteetin kannalta välttämättömään omaan alueeseen. Tavoitteena tulisi olla kodinomainen, viihtyisä ja tilava normaaliympäristössä sijaitseva perheasunto. Lastensuojelulaitoksessa voi olla yksi tai useampi asuin yksikkö. Yhdessä asuin yksikössä voi olla enintään seitsemän lasta tai nuorta ja samaan rakennusryhmään sijoitettuna enintään 24 lasta tai nuorta. (Lastensuojelulaitokset 2016.) Sijaishuoltoon sijoitetuilla lapsilla on nykyisin takanaan useita sijoituksia ja paljon muitakin traumatisoivia kokemuksia, on tärkeää, että sijaishuoltopaikan henkilöstöllä on koulutukseen perustuvaa asiantuntemusta ja henkilöstö on riittävän kokenutta ja ammattitaitoista. (Lastensuojelulaitokset 2016.)

4 YHTEISTYÖ

4.1 Yhteistyön merkitys

Yhteistyö ymmärretään keskeisenä välineenä, jonka avulla sosiaali- ja terveydenhuollon tämän hetken ja tulevaisuuden haasteisiin voidaan vastata. Eri ammattikuntiin kuuluvien työntekijöiden yhteistyön katsotaan takaavan ammattilaisten ja asiakkaiden kannalta läpinäkyvämmän ja monipuolisemman hoito- ja päätöksentekotyön. (Nikander, 2003.) Käsitteenä yhteistyö merkitsee sitä, että ihmisillä on yhteinen työ tai tehtävänä suoritettavanaan tai ongelma ratkaistavanaan ja päätös tehtävänänsä tai he etsivät uusia näkymiä yhdessä keskustellen. (Isoherranen 2005, 14).

Airan Toimiva yhteistyö- tutkimuksessa (2012) ymmärretään yhteistyön tekemisen olevan yhä useammassa työtehtävässä merkittävä osa työtä, niin organisaatioiden sisällä kuin niiden välissäkin. Eri tutkimuksien mukaan yhteistyötä pidetään positiivisena ilmiönä. Yhteistyö tuo parhaimmillaan niin vaikuttavia tuloksia, ettei niihin olisi päästy ilman yhteistyötä. Se voi näyttäytyä tulosten tekemisen alustana, joka koetaan työssä ensiarvoisen tärkeänä. Yksittäisten työntekijöiden näkökulmasta katsottuna yhteistyön edut voivat olla monimuotoiset. Yhteistyö hyöty voi olla työntekijän oman asiantuntijuuden ylläpito, oman alan asiantuntijoiden ja tärkeiden asioiden hahmottaminen, tuen saaminen, innostuksen ja inspiraation tuominen sekä ongelmanratkaisussa auttaminen. Yhteistyön merkitys voidaan nähdä ensiarvoisen tärkeänä työssä viihtymisen ja työssä kehittymisen kannalta. (Aira 2012.)

4.2 Verkostoyhteistyö

Seikkula ja Arnkil käsittelevät kirjassaan (2009) kattavasti verkostotyötä, jota Suomessa on tehty jo pitkään. Oikeastaan verkostoihin liittyvää työtä ei voi olla

tekemättä. Vaikka kansalaisilla on sosiaaliset suhteensa ja heitä lähestytään yksilöinä, liittyy ammattilaisen tekemä työ välittömästi tai välillisesti siihen, mitä muissa osissa työntekijäverkostoa tehtiin tai tehdään. Pelkästään kahdenkeskissä asiakaskeskusteluissa on yleisönä myös asiakkaan läheisverkosto. (Seikkula & Arnkil 2009.) Mönkkönen ja Roos avaavat verkostotyö käsitettä kirjassaan. Verkostotyö ymmärretään moniammatillisena asiakastyön menetelmänä, jossa hyödynnetään sekä asiakkaan luonnollista läheisverkostoa että viranomaisverkostoa. (Mönkkönen & Roos 2009.)

Varhaiskasvatuksen perusteissa (2005) otetaan myös kantaa verkostotyöhön, jossa laadukkaan varhaiskasvatuksen takaaminen edellyttää eri tahojen yhteistyötä. Verkostoyhteistyötä tehdään koko laajan lasta ja perhettä palvelevan verkoston kanssa ja tarvittaessa seudullisesti. (Vasu 2005, 10). Myös varhaiskasvatustakiin sisältyy säännös eri tahojen yhteistyövelvoitteesta. Kunnan järjestäessään varhaiskasvatusta on toimittava yhteistyössä sosiaalihuollosta, lastensuojelusta, opetuksesta, liikunnasta, kulttuurista ja terveydenhuollosta vastaavien sekä muiden tarvittavien tahojen kanssa. (Opetus ja kulttuuriministeriö.)

Arnkil kirjoittaa artikkelissaan, kuinka lastensuojelutyössä keskitytään niihin verkostoihin, jotka ovat lapsen kannalta oleelliset. Verkostotyön tavoitteena on löytää perheen sosiaalisesta verkostosta hyviä voimavarojen yhdistelmiä perheen avuksi ja tueksi. Keskeistä on ohjata kysymään ihmisiltä itseltään keitä he pitävät tärkeinä voimavaroinaan. Sosiaalisia verkostoja voivat olla sukulaiset ja ystävät tai työntekijä- ja ammattilaisverkostot. Lisäksi on tärkeää kartoittaa niitäkin tahoja, jotka toimivat perheen asioissa, huolimatta siitä toivotaanko sitä vai ei. Verkostotyössä on keskeistä ajattelutapa ja erilaiset menettelytavat ihmisten saamiseksi toistensa yhteyteen. (Arnkil 2009, 214- 217.)

4.3 Moniammatillinen yhteistyö

Moniammatillinen yhteistyö ymmärretään dynaamisena ja jatkuvasti määrittyvänä käsitteenä, jonka merkitystä ja sisältöä luodaan laajempien organisaatio-naalisten tasojen lisäksi yksittäisten työryhmien vuorovaikutustilanteissa. (Pärnä

2012). Moniammatillisen työskentelytavan keskeisyys näkyy sitä koskevan tutkimuskirjallisuuden monipuolistumisena sekä sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaideologiaa koskevissa teksteissä. (Nikander 2003; Isoherranen 2005, 8). Moniammatillinen yhteistyö asetetaan useimmiten ideaalimuodoksi, jonka katsotaan tuovaan organisaation päätöksentekoon ja tiedonkulkuun sekä toiminnan rationaalisuuteen lisäarvoa. (Nikander 2003).

Moniammatillisen yhteistyön käsite alkoi yleistyä 1980-luvun loppupuolella asiantuntijoiden ja eri ammattiryhmien yhteistyön kuvauksessa ja vakiintui Suomessa 1990-luvulla. Käsitettä voidaan tarkastella monesta eri näkökulmasta. Perimältään kyse on yhteistyöstä, jota voidaan käyttää erilaisissa tilanteissa, kuten hallinnollisissa ratkaisuissa ja strategisessa suunnittelussa sekä asiakkaan päivittäisten ongelmien selvittämisessä. (Isoherranen 2005, 13 -14.) Moniammatillinen yhteistyö voidaan nähdä kiinteänä osana verkostoyhteistyössä.

Sosiaali- ja terveysalan asiakastyössä moniammatillista yhteistyötä voidaan kuvata eri asiantuntijoiden työskentelynä, jossa pyritään huomioimaan asiakkaan kokonaisuus. (Isoherranen 2005, 14.) Parhaimmillaan moniammatillinen kokonaisuus muodostuu toisiaan täydentävistä osista, jossa ammattilaiset tietävät, keihin ovat yhteydessä, kun tarvitsevat täydentävää asiantuntemusta. Parhaimmillaan kansalaiset saavat asiantuntevaa palvelua ja apua ammattilaisilta, jotka osaavat asiansa. (Seikkula & Arnkil 2009, 13.) Moniammatillisessa yhteistyössä lähtökohtana on asiakas, joka pyritään huomioimaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. (Isoherranen 2005, 15.) Moniammatillisessa tiimissä tai työyhteisössä työntekijöiden ajatellaan myös pystyvän kehittämään omaa osaamistaan. (Karila & Nummenmaa 2001, 3).

Moniammatillisessa yhteistyössä eri asiantuntijoiden tiedot ja taidot integroidaan yhteen asiakaslähtöisesti yhteisessä tiedon prosessoinnissa. Vuorovaikutusprosessissa rakennetaan tapauskohtainen yhteinen tavoite sekä pyritään luomaan yhteinen käsitys ongelman ratkaisusta tai tarvittavista toimenpiteistä. Moniammatillisessa yhteistyössä korostuu viisi kohtaa: asiakaslähtöisyys, tiedon ja eri näkökulmien kokoaminen yhteen, vuorovaikutustietoinen yhteistyö, rajojen ylityk-

set ja verkostojen huomioiminen. Vuorovaikutustietoisella yhteistyöllä tarkoitetaan vuorovaikutuksen merkityksen hahmottamista ja siihen vaikuttamista. Asian ytimessä ovat sopivan vuorovaikutuksen löytyminen ja tiedon yhdessä prosessointi. Asiakkaan ja hänen verkostonsa näkökulma on tärkeää ottaa prosessiin mukaan ja kohdata asiakas mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. (Isoherranen 2005, 14- 15.)

Moniammatillisessa yhteistyössä puhutaan yhteisestä, jaetusta merkityksestä, jonka tiedon yhteen kokoaminen ja yhteinen keskustelu onnistuessaan tuottavat. Tämän aikaansaamiseksi tarvitaan tietoista pyrkimystä sellaiseen vuorovaikutukseen, jossa tiedon ja eri näkökulmien saattaminen yhteen tuottaa enemmän tietoa kuin yksittäisen asiantuntijan panos. (Isoherranen 2005, 14- 15.)

Moniammatillisuus kuvaa suomalaista päivähoitoa, jossa työskentelee erilaisen koulutuksen saaneita henkilöitä erilaisissa ammattitehtävissä. Päiväkotien moniammatillinen yhteistyö liittyy muiden samojen lasten ja perheiden kanssa työskentelevien ammattilaisten kanssa tehtävään työhön. (Karila & Nummenmaa 2001, 7.) Varhaiskasvatuksen henkilöstö muodostaa moniammatillisen kasvattajayhteisön, jonka toiminta pohjautuu yhteiskunnan määrittelemissä asiakirjoissa oleviin ja yhteisesti sovittuihin toimintatapoihin ja arvoihin. (Vasu 2005, 16.)

Lastensuojelulaki ottaa kantaa moniammatillisen yhteistyön puolesta, jossa lastensuojelunlain 14§ pyrkii turvaamaan moniammatillisen asiantuntemuksen. Kunta on velvollinen järjestämään lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle mahdollisuuden käyttää valmistelutyön ja sosiaalityön tukena lapsen kehityksen ja kasvun, terveydenhuollon, oikeudellista sekä muuta lastensuojelutyössä tarvittavaa asiantuntemusta. Asiantuntemusta varten kunnan on asetettava sosiaali- ja terveydenhuollon edustajista sekä muista säännöksen tarkoittamista asiantuntijoista koostuva lastensuojelun asiantuntijaryhmä. Asiantuntijaryhmän tarkoituksena on avustaa sosiaalityöntekijää lapsen huostaanottoa sekä sijaishuoltoa koskevien asioiden valmistelussa ja tarvittaessa muussa lastensuojelun toteuttamisessa ja sitä koskevassa päätöksenteossa. (Räty 2015, 119.)

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (22.9.2000/812.) määrittää sosiaalihuollon viranomaisen oikeudesta saada virka-apua laissa säädettyjen tehtäviensä suorittamisessa muilta viranomaisilta. Virka-apun antaja on velvollinen antamaan virka-aputehtävän edellyttävät tarpeelliset tiedot salassapitovelvollisuuden estämättä. (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista, 22§.)

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

5.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tavoite

Tutkimuksen tarkoitus on kuvata lastensuojeluyksiköiden ja päiväkotien yhteistyötä työntekijöiden näkökulmasta.

Tutkimustehtävät ovat:

1. Millaisena lastensuojeluyksiköiden ja päiväkotien työntekijät kokevat heidän välisen yhteistyön?
2. Mitkä asiat edistävät yhteistyötä ja mitkä ovat mahdollisesti sujuvan yhteistyön esteenä?
3. Millaisia kehittämisen tarpeita he näkevät yhteistyössä?

Tutkimuksen tarkoituksena on kuulla, miten lastensuojeluyksiköissä ja päiväkodeissa työntekijät kokevat yhteistyön ja sen merkityksen sekä millaisia yhteistyön mahdollisia haasteita ja kehittämistarpeita he näkevät. Tavoitteena on, että tutkimus tuottaisi tietoa työntekijöiden kokemuksista sekä mahdollisesti lisäisi tietoista pohdintaa sujuvan yhteistyön merkityksestä. Lisäksi tavoitteena on, että työ palvelisi tutkimuksen toimeksiantajaa ja kehittäisi organisaatioiden yhteistyötä jatkossa.

5.2 Aineiston keruu

Tutkimuksen aineiston keruussa ilmeni erilaisia vaiheita ja haasteita. Alun perin tarkoituksenani oli kerätä aineisto kyselynä. Ajatuksenani oli, että lähetän kyselyt Raahen seutukunnassa oleviin lastensuojeluyksiköihin ja useimpiin päiväkoteihin. Valmistelin kyselyt sekä saatekirjeet huolella. Kysely sisälsi avoimia kysymyksiä, jotka pyrin asettelemaan niin, ettei niihin voisi vastata yhdellä sanalla vaan vastauksesta tulisi vääjäämättä laajempi ja sen myötä vastauksesta tietorikkaampi. Tavoittelin kyselyyn mahdollisia osallistujia soittamalla eri organisaatioihin. Vastaanotto oli positiivinen. Sovin heidän kanssaan, että käyn viemässä

kyselyt henkilökohtaisesti lastensuojeluyksiköihin ja päiväkoteihin. Näin pyrin varmistelemaan mahdollisimman hyvän vastausprosentin ja antamaan tutkimukselleni kasvot. Vaikka sain kerättyä hyvän määrän osallistujia kyselyyn, totesin, etten tule saamaan sillä tarpeeksi kaipaamaani informaatiota tutkimukseen. Jos aineisto jää kovin niukaksi, ongelmaksi saattaa muodostua, kertooko tutkimus ylipäättään mitään tutkittavasta ilmiöstä (Tuomi & Sarajärvi 2013). Päädyin luopumaan kyselyistä ja vaihtamaan aineistonkeruumenetelmäksi teemahaastattelun.

Teemahaastattelu on keskustelu, joka tapahtuu tutkijan aloitteesta ja usein tutkijan ehdoilla, mutta jossa tutkija pyrkii vuorovaikutuksessa saamaan haastateltavilta selville häntä kiinnostavat asiat, jotka kuuluvat tutkimuksen aihepiiriin. (Eskola & Vastamäki 2015, 27- 28). Teemahaastattelun kautta ajatuksenani oli saada kattavammin tietoa työntekijöiltä, koska haastattelun aikana pystyisin tekemään tarkentavia kysymyksiä, jolloin työntekijältä saatava tieto olisi väistämättä monipuolisempaa ja tutkimukseni kannalta ehdotonta. Haastattelun etu on joustavuus, koska haastattelijalla on mahdollisuus oikaista väärinkäsityksiä, selvittää ilmausten sanamuotoa, toistaa kysymys ja käydä keskustelua tiedonantajien kanssa. (Tuomi & Sarajärvi, 2013, 73).

Tutkimuksen tavoitteen pohjalta laadin teemahaastattelua varten haastattelurungon. Teemahaastattelussa ei voi kysyä mitä tahansa, vaan siinä pyritään löytämään merkityksellisiä vastauksia ongelmanasettelun ja tutkimuksen tarkoituksen tai tutkimustehtävän mukaisesti. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 75). Haastattelun teema- alueet on määriteltä ennakkoon. (Eskola & Vastamäki 2015, 29). Haastattelurunkoon kokosin kolme pääteemaa, jotka olivat yhteistyö, yhteistyötä edistävät ja estävät asiat sekä yhteistyön mahdolliset kehittämistarpeet. Pääteemojen alle lisäsin tarkentavia kysymyksiä, joiden avulla pyrin saamaan syvyyttä ja eri ulottuvuuksia haastattelulle. Teemahaastattelussa edetään keskeisten teemojen ja niihin liittyvien tarkentavien kysymysten varassa. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 75). Laadin uuden saatekirjeen, jonka tarkoituksena oli antaa haastateltaville informaatiota tutkimuksesta ja haastattelusta.

Tein uuden soittokierroksen eri organisaatioihin ja sovin haastatteluista. Kun haastatteluluvasta sovitaan henkilökohtaisesti, tiedonantajat luvan annettuaan

harvoin kieltäytyvät haastattelusta tai kieltävät haastattelunsa käytön tutkimusaineistona. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 74). Pyysin tutkimukselle kirjalliset tutkimusluvut kunkin organisaation johtajalta. Päädyin haastattelemaan kahta lastensuojelun työntekijää ja kahta päiväkodin työntekijää, jotka työskentelivät eri yksiköissä. Valikoin sekä lastensuojelun että varhaiskasvatuksen puolelta haastateltavat, jotta molempien tahojen näkökulma tulisi esiin. Lähetin haastateltaville sähköpostilla haastattelukysymykset etukäteen. Haastattelussa on tärkeintä saada mahdollisimman paljon tietoa halutusta aiheesta, joten on perusteltua antaa haastattelukysymykset tai teemat tiedonantajille jo hyvissä ajoin etukäteen tutustuttavaksi. (Tuomi & Sarajärvi, 73).

Laadullisessa tutkimuksessa on tärkeää, että henkilöt, joilta tietoa kerätään, tietävät tutkittavasta aiheesta mahdollisimman paljon tai heillä on kokemusta asiasta. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 85). Kaikki haastateltavat olivat naisia, joiden työkokemus vaihteli neljästä vuodesta 36 vuoteen. Yksi haastateltava oli yliopistokoulutuksen saanut lastentarhanopettaja ja hänellä oli lisäksi useimpia lisäkoulutuksia ja monipuolisia työtehtäviä taustalla. Kolme muuta haastateltavaa olivat sosionomeja (AMK). Kahdella heistä oli sosionomikoulutuksen lisäksi toinenkin ammatti ja monipuolisesti työkokemusta takanaan. Kaksi haastateltavaa olivat työskennelleet sekä päiväkodeissa että lastensuojeluyksiköissä. Haastattelut toteutin yksilöhaastatteluna, jolloin jokainen haastateltava sai kertoa avoimesti, ilman ryhmäpaineita, omia kokemuksia ja näkemyksiä yhteistyöstä. Kaikki haastattelut nauhoitettiin.

Kaikki haastattelutilanteet olivat erilaisia ja eri paikoissa toteutettuja, sillä haastattelut tapahtuivat kunkin haastateltavan työpaikalla. Haastateltavat valitsivat haastattelutilan, joka oli toimistohuone. Haastattelutilan tulee olla rauhallinen ja häiriötön. Haastateltaville entuudestaan tuttu ja miellyttävä paikka edistää hyvän haastattelutilanteen syntymistä. (Kylmä & Juvakka 2007, 91.) Yhteisen ajan löytäminen onnistui kohtuullisen hyvin, joustamalla. Eräskin haastattelu tapahtui yövuorossa, iltayön alkutunneilla. Olin informoinut haastateltavia ennakoon saatekirjeellä ja haastattelurungolla, joten he olivat tietoisia siitä mihin ovat osallistu-

massa. Muistutin vielä, että haastattelu on luottamuksellinen eikä heidän henkilöllisyys tule ilme tutkimuksessa sekä kerroin heille haastattelun nauhoittamisesta.

Haastattelut nauhoitin MP3- soittimeen, jonka asetin pöydälle, lähelle haastateltavaa, jotta ääni kuuluisi mahdollisimman hyvin ja tausta äänet olisivat mahdollisimman minimaaliset. Haastattelussa on erityisen tärkeää huolehtia nauhurin hyvästä sijainnista ja varmistettava, että äänen laatu on hyvä. (Kylmä & Juvakka 2007, 91). Yhtä haastattelua lukuun ottamatta, haastattelutilassa ei ollut minun ja haastateltavan lisäksi muita henkilöitä. Haastattelut sujuivat hyvin ja hyvässä hengessä. Niiden pituudet vaihtelivat 16 minuutista 58 minuuttiin.

5.3 Tutkimusmenetelmä

Tutkimus on laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus, jossa keräämäni aineiston analysoin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä. Laadullisessa tutkimuksessa lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen. (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara, 161). Sisällönanalyysi on laadullisen tutkimuksen perusanalyysimenetelmä, jolla voidaan tarkastella ja kuvailla tutkittavien asioiden ja ilmiöiden merkityksiä, seurauksia ja yhteyksiä. (Tiedon analysointi). Menetelmällä voidaan analysoida dokumentteja systemaattisesti ja objektiivisesti. Tutkimusaineistosta etsitään samanlaisuudet ja erilaisuudet. Sisällönanalyysissä hajanaisesta aineistosta pyritään luomaan selkeää ja yhtenäistä informaatiota, jotta tulkinta ja johtopäätösten teko on mahdollista. Analyysin tuloksena voidaan tutkittavasta ilmiöstä muodostaa esimerkiksi ilmiöitä kuvaavia käsitteitä, kategorioita, käsitekartta tai malli. (Elo & Kyngäs 2007; Kyngäs ym. 2011). Aineiston analyysissä voi päättelyn logiikka olla abduktiivinen eli teoriaohjaava, deduktiivinen eli teorialähtöinen tai induktiivinen eli aineistolähtöinen. (Tiedon analysointi).

Analyysiprosessiin kuuluu aineiston redusointi eli pelkistäminen, aineiston klusterointi eli ryhmittely ja abstrahointi eli käsitteellistäminen. (Tiedon analysointi). Tiedon pelkistämisessä analysoitava informaatio voi olla aukikirjoitettu haastatte-

luaineisto, joka pelkistetään siten, että aineistosta karsitaan tutkimukselle epäolennainen pois. Se voi olla informaation tiivistämistä tai pilkkomista osiin. Aineiston pelkistämistä ohjaa tutkimustehtävä, jonka mukaan aineisoa pelkistetään liiteroimalla tai koodaamalla tutkimustehtävälle olennaiset ilmaukset. Pelkistäminen voi tapahtua siten, että aineistosta etsitään tutkimustehtävän kysymyksillä niitä kuvaavia ilmaisuja. Ne voidaan esimerkiksi alleviivata kynällä, ja alleviivatut ilmaisut voidaan kirjoittaa aineiston sivun reunaan ja sen jälkeen listata peräkkäin eri paperille. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 109; Elo & Kyngäs 2007.)

Tässä tutkimuksessa käytin induktiivista eli aineistolähtöistä sisällönanalyysia. Etenin omassa aineiston analyysissä teorian mukaan, jossa aloitin analyysivaiheen haastattelujen auki kirjoittamisella. Kirjoittaminen sanasta sanaan eli litterointi oli työläs ja aikaa vievä vaihe. Auki kirjoitettua tekstiä syntyi 18 sivullista. Haastattelun äänittäminen oli onnistunut hyvin, tausta melua oli vähän ja haastattavien ääni oli selkeä, mikä teki litteroimisesta mielekkäämpää. Litteroinnin jälkeen tutkimukselle tulee valita analyysiyksikkö, joka voi olla yksittäinen sana, lause tai teema. (Elo & Kyngäs 2007). Tutkimuksen analyysiyksikkö on lausuma, jonka valitsin aineiston kokonaisuuden perusteella. Litteroinnin jälkeen luin haastattelut läpi useamman kerran, jotta teksti tuli tutuksi ja pystyin hahmottamaan siitä kokonaisuuden. Tutkija ei saa irti aineistosta juuri mitään, jos ei ole tutustunut siihen huolella (Elo & Kyngäs 2007). Alleviivasin tekstistä ilmaisuja, jotka kirjoitin ylös. Kun olin kaikki haastattelut käynyt tällä tavalla lävitse, listasin ilmaukset peräkkäin paperille. Ilmaukset eli lausumat pelkistin aineiston käsittein ja kirjoitin erilliselle paperille. Koko prosessin ajan pidin lastensuojeluyksiköiden ja päiväkotien aineistot erillään, jotta pystyin tekemän tutkimusta molempien näkökulmasta.

Käsitteiden ryhmittelystä käytetään nimitystä alaluokka, alaluokkien ryhmittelyä kuvataan yläluokkina, yläluokkien ryhmittelyä pääluokkina sekä näiden ryhmittelyä yhdistävänä luokkana. Aineiston käsitteiden luomisessa, erotetaan tutkimuksen kannalta olennainen tieto ja valikoidun tiedon perusteella muodostetaan teoreettisia käsitteitä. Ryhmittelyn katsotaan olevan osa käsitteellistämisen prosessia. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 110- 113.) Aineiston pelkistämisen jälkeen kokosin samaa asiaa merkitsevät käsitteet yhteen ja muodostin niitä yhdistäviä uusia kä-

sitteitä eli alaluokkia. Seuraavaksi ryhmittelin kaikki alaluokat ja nimesin ne uusilla käsitteillä yläluokiksi. Jatkoin yläluokkien ryhmittelemistä ja käsitteellistin ne yhdistäviksi luokiksi. Joka kerran käsitteitä syntyi vähemmän. Lopulta tutkimukseni yhdistäväksi luokiksi sain käsitteen moniammatillinen yhteistyö.

Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä saadaan vastaus tutkimustehtävään, kun yhdistellään käsitteitä. Sisällönanalyysissä edetään empiirisestä aineistosta kohti käsitteellisempää näkemystä tutkittavasta ilmiöstä, joka perustuu päättelyyn ja tulkintaan. Käsitteellistämisen empiirinen aineisto liitetään teoreettisiin käsitteisiin ja tuloksissa esitetään empiirisestä aineistosta muodostettu malli, käsitteet, käsitejärjestelmä tai aineistoa kuvaavat teemat. Luokittelujen pohjalta muodostetut käsitteet tai kategoriat ja niiden sisällöt kuvataan tuloksissa. Tutkija pyrkii ymmärtämään johtopäätöksen tekemisessä, mitä asiat tutkittaville merkitsevät. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 111- 113.)

Alla oleva taulukko (taulukko 1) havainnollistaa kyseistä analyysivaihetta.

Taulukko 1. Esimerkki aineistoanalyysistä

Alkuperäisteksti	Pelkistys	Alaluokka	Yläluokka	Yhdistäväluokka
"On ollut semmosta päivittäistä yhteistyötä.."	Päivittäisiä tapauksia			
"Se sitten se yhteistyö on semmonen arkipäiväinen, on tietenkin hirveen tärkeää"	Päiväkotiin kuljetaminen			
"Sillälailla, että hoitoon viemistä ja hakemista"	Päiväkotiin kuljetaminen	Kontaktit		
"Palavereita on paljon, lapset jotka meillä on, ovat moniongelmaisia...sitten on verkostopalavereita, tosi tiivistä yhteistyötä"	Tiivistä yhteistyötä palavereissa		Verkosto työskentely	
"Ja toisinaan oysin ja psykiatrisen osaston väki ja eri terapeutit, fysioterapeutit ja nämä kaikki on ollut mukana"	Tapaamiset oysin ja psykiatrisen osaston sekä eri terapeuttien kanssa			<u>Moniammatillinen yhteistyö</u>
"Meillä on tota tässä verkostossa erityislastentarhanopettaja, joka on tehnyt näitä kuntoutussuunnitelmia ja fysioterapeutteja"	Verkostotyöskentelyssä erityislastentarhanopettaja ja fysioterapeutteja	Eri alojen asiantuntijat		
"Kuinka me puhutaan lapsesta ja lapselle ja pystytään ottamaan huomioon hänet"	Osataan huomioida lapsi		Ammatillinen osaaminen	

"Ei turhaan nosteta esiin lapsen lastensuojelutaustaa"	Lapsen taustan tarpeeton korostaminen	Lapsen kohtaaminen		
"Alkuvaiheen jälkeen se on niin kuttamöstä että lapsi tulee tutuksi ja ymmärretään tietyllä tavalla sen tarpeita ja sen lisäksi yhteistyö on joka ikinen päivä kun lapsi tulee päivähoidon"	Ollaan yhteistyössä, tutustutaan lapseen ja ymmärretään hänen tarpeitaan			
"Työntekijöiden pitää tietää lastensuojelulaista ja siitä miten lastensuojeluprosessi toimii ynnä muuta".	Työntekijöiden tietämys lastensuojelulaista	Työsuhteessa olevien ammattitaito		
"Semmonen tieto, tieto ja tieto, että me otamma selvää ja kysytään jos-takin".	Asioiden selvittelyminen ja niihin perehtyminen			

6 TUTKIMUSTULOKSET

6.1 Yhteistyön merkitys ja monipuolisuus

Tutkimuksessa lähdin selvittämään haastattelujen avulla lastensuojeluyksiköiden ja päiväkotien yhteistyötä, työntekijöiden näkökulmasta. Aineiston analyysivaiheessa erottelin toisistaan lastensuojeluyksiköiden työntekijät ja päiväkodin työntekijät, koska tarkoituksenani oli tarkastella yhteistyötä molempien tahojen suunnasta. Tulosten esittelyiden yhteydessä käytän esimerkkeinä haastatteluista poimittuja alkuperäisilmauksia. Tuloksissa käytän lastensuojeluyksiköstä lyhennettä LS ja päiväkodista lyhennettä PK. Suuria eroavaisuuksia ei tutkimukseni mukaan heidän yhteistyökokemuksissaan ollut. Jotkin yksittäiset asiat koettiin eri tavoin, mutta näkemys toimivasta yhteistyöstä, sen ehdottomuudesta ja siihen pyrkimisestä yhdisti kaikkia haastateltaviani.

”Tottakai se on tärkeää, ku on kyse lapsen elämästä ja tulevaisuudesta. Nämä on kuitenkin huostaanotettuja lapsia tai avohuollontukitoimena sijoitettuja lapsia, jotka on ongelmallisista perheistä tai se lähtökohta on niinku hyvin monimutkainen ja ongelmainen. Se on tosi tärkeää että tämmönen yhteistyö pella ja saahaan tavallaan se lapsen elämä pysymään tolallaan tai tolalleen jos se ei oo.” (LS-työntekijä)

Tässä tutkimuksessa toimiva yhteistyö koettiin ensiarvoisen tärkeänä. Tarkastelin tutkimuksen viitekehyksessä yhteistyötä ja siellä nousi sama asia esiin. Tämän niin kuin monien muidenkin aikaisempien tutkimuksien mukaan, yhteistyö koettiin positiivisena asiana. Kun yhteistyötä tekevillä työntekijöillä on sama tavoite ja ymmärrys yhteistyön tärkeydestä, se vääjäämättä edistää yhteistyötä.

Haastatteluiden yhteydessä tein tarkentavia ja täsmentäviä kysymyksiä yhteistyöstä ja sen muodoista. Vastausten perusteella yhteistyömuotoja oli monenlaisia ja ne riippuivat kunkin lapsen tarpeista. Lastensuojeluyksiköiden ja päiväkotien yhteistyö koostui pitkälti päivittäisistä kontakteista, jolloin lasta tuotiin päiväkotiin

ja haettiin päiväkodista. Lastensuojeluyksiköiden työntekijät toimivat tällöin vanhemman roolissa, ammatillisina vanhempina. Päivittäisten kontaktien lisäksi yleisemmät yhteistyömuodot olivat puhelin ja sähköposti, joilla oltiin puolin ja toisin yhteyksissä sekä reissuvihko, joka kulki lapsen mukana. Haastatteluissa nousi esiin myös päivähoitohakemukset ja päätökset sekä maksusitoumukset, jotka nähtiin osaksi tärkeää yhteistyötä.

Yhteistyö lähti yleensä liikkeelle puhelinsoitosta ja yhteisestä pohdinnasta. Haastattelujen perusteella omahoitajuus nousi yhdeksi merkittäväksi yhteistyömuodoksi. Lapsella on päiväkodissa ja lastensuojeluyksikössä nimetty omahoitaja tai omakasvattaja, kuten haastatteluissa asia tuotiin esiin molempia ilmaisuja käyttäen. Omahoitajuuden ajatuksena oli, että kullakin lapsella on nimetty henkilö joka on perehtynyt huolella lapsen asioihin ja on toimivassa yhteistyössä merkittävänä tekijänä. Päiväkodissa omahoitajan kanssa käydyt varhaiskasvatussuunnitelma- keskustelut katsottiin linkittyvän merkittävästi yhteistyöhön. Muun muassa lapsen erityisen tuen tarpeet ja biologisten vanhempien rooli lapsen elämässä määrittivät sen, miten laajalle yhteistyö ulottui ja keitä tuli yhteistyöhön mukaan.

Lastensuojeluyksiköiden ja päiväkotien yhteistyö koostui myös palaverista ja tapaamisista, joihin kokoonnuttiin tarpeen mukaan. Yhteinen tekijä molempien tahojen yhteistyölle oli laaja moniammatillinen yhteistyö sekä verkostotyö. Moniammatillisessa yhteistyössä eri alojen asiantuntijat työskentelivät tiiviisti lasten asioiden hoitamisessa. Lastensuojelun puolella se tarkoitti paljon palaveria ja tapaamisia, joihin kokoonnuttiin erilaisilla kokoonpanoilla, riippuen hoidettavan asian luonteesta ja lapsen tarpeista.

”Meiltä on oltu, sosiaalityöntekijä...riippuen minkälaisesta asiasta on kysymys. Ja toisinaan on oysista ja psykiatriselta osastolta eli kaikkien tämmöisten kanssa. Eri terapeutit, fysioterapeutit ja nämä kaikki on ollut mukana. Joskus on ollut iso lauma mukana” (LS-työntekijä)

Päiväkodin puolella moniammatillinen yhteistyö näkyi esimerkiksi erityislastentarhanopettajan, fysio-, toiminta ja puheterapeutin tarpeena lapsen arjessa sekä kuntoutussuunnitelman laadinnassa.

”Yhteistyömuotoja on ollut päivittäistä yhteistyötä. Ja myös on ollut ku meillä on ollut tota tässä verkostossa erityislastentarhanopettaja, joka on tehnyt näitä kuntoutussuunnitelmia ja on ollut toimintaterapeutteja ja sitä kautta on ollut tätä yhteistyötä.” (PK-työntekijä)

Tutkimuksen tulokset moniammatillisesta yhteistyöstä ovat samankaltaisia kuin Pärnän (2012) tutkimuksessa. Hänen tutkimuksen mukaan erilaisen koulutuksen saaneiden, eri ammattinimikkeillä ja monenlaisista taustayhteisöistä tulevien työntekijöiden olisi kyettävä tekemään yhteistyötä asiakkaan parhaaksi, tuomaan oman ammattinsa tietoa ja erityisosaamista yhteiseen käyttöön sekä kohtaamaan toisen ammattiryhmän edustajat. (Pärnä 2012).

Niin lastensuojeluyksiköiden kuin päiväkotijenkin puolella yhteistyömuodot koettiin pääsääntöisesti toimiviksi, riittäviksi ja yhteistyön sujumisen kannalta välttämättömiksi. Kun yhteistyö on toimivaa, se on kaikille yhteistyön osapuolille sopivaa ja se toteuttaa yhteistyön tavoitteita. (Aira 2012). Työntekijät kokivat saavansa yleensä informaatiota puolin ja toisin tarpeeksi. Lastensuojeluyksiköissä linja oli yhtäläinen, he kokivat saavansa päiväkodista kaiken tarvittavan tiedon. Toisin kuin päiväkodeissa, informaation saannista oli kahta eri kokemusta. Informaation saanti koettiin riittävänä, mutta myös jossain tilanteissa koettiin vahvan ja sitovan vaitiolovelvollisuuden hankaloittavan informaationkulkua. Haastattelujen myötä tuli ilmi, että dialoginen vuorovaikutus oli oleellinen osa hyvää ja onnistunutta yhteistyötä. Dialoginen vuorovaikutus ymmärrettiin vuoropuheluksi, joka koettiin toimivaksi ja ymmärrettiin kuuluvaksi yhdeksi yhteistyömuodoksi. Myös Airan (2012) ja Hytösen (2012) tutkimuksista ilmenee, että eri alojen asiantuntijoiden yhteistyö edesauttaa työskentelyn tehokkuutta. (Aira 2012; Hytönen 2012).

6.2 Yhteistyötä edistävät ja estävät asiat

Haastatteluissa kysyttiin, mitkä seikat haastateltavien mielestään edistävät ja tukevat yhteistyötä lastensuojeluyksiköiden ja päiväkodin välillä. Kysymyksillä halusin haastateltavien kertovan asioista, jotka ovat sujuvan yhteistyön esteinä ja aiheuttavat siinä haasteita. Kysymysten tarkoituksena oli paneutua työntekijöiden omaan rooliin yhteistyössä. Haastattelujen perusteella kaksi keskeisintä edistävän yhteistyön tekijää olivat ammatillinen osaaminen ja dialoginen vuorovaikutus, jotka ovat sidoksissa ammattitaitoon ja ammatillisuuteen.

Haastateltavat näkivät koulutuksen ja työkokemuksen myötä saadun tietotaidon edistävän yhteistyötä. Työntekijöiden henkilökohtainen kiinnostus, oma aktiivisuus ja halu perehtyä hoidettaviin asioihin ymmärrettiin yhteistyötä edistävinä tekijöinä. Tätä ajatusta tuki Airan (2012) tutkimus. Yhteistyö edellyttää osapuolten panostusta. Ilman panostusta yhteistyö ei toteudu. (Aira 2012.) Haastatteluiden mukaan yhteistyötä edisti se, että henkilöt tuntevat toisensa ja tietävät roolinsa. Samankaltaisia tuloksia saatiin Hytösen (2012) tutkimuksessa (Hytönen, 2012).

Päiväkodeissa omakasvattaja nähtiin edistävänä tekijänä yhteistyössä. Omakasvattaja pystyy parhaiten perehtymään lapsen asioihin ja hän tuntee lapsen parhaiten. Kaikki haastateltavat näkivät dialogisen vuorovaikutuksen edellytyksenä yhteistyön edistämisen kannalta. Työntekijöiden keskinäinen luottamus, kunnioitus, toistensa kuunteleminen ja tunteminen sekä avoin ja toisten ammattitaitoa arvostava ilmapiiri tukee haastateltavien mielestä dialogista vuorovaikutusta. Ilmapiiri koettiin tärkeäksi, jotta uskalletaan ottaa asiat puheeksi ja saadaan turvattua saumaton tiedonkulku. Airan (2012) tutkimuksessa luottamus nähtiin yhteistyön kannalta välttämättömäksi. Luottamus rakentuu ihmisten välisissä vuorovaikutussuhteissa tiimien ja verkostojen sisällä. (Aira 2012.)

Yhteistyön mahdollisista esteistä ja haasteista, haastatteluissa nousivat esiin ennakoluulot ja informaatiokatkokset. Työntekijöiden omat asenteet, oletukset ja tiedon puute koettiin olevan esteinä sujuvassa yhteistyössä. Haastateltavien

mukaan informaatiokatkokset lisääntyvät, kun vastuu lapsesta on usealla työntekijällä ja työntekijät vaihtuvat.

”Noo, en mää nää että meillä olis isoja esteitä ollu, jotenki hyvää yhteistyötä ollaan saatu aikaiseksi. Niin...ehkä jotku semmoset asenneasiat. Semmonen, että sijoitetun lapsen haasteet johtuvat siitä että se on sijoitettu.”(LS- työntekijä)

”Ja se mikä näiden isojen lastensuojeluyksiköiden kanssa on niin vähän haastavaa, on se että siellä on niin paljon ohjaajia. Aamulla voi eri ohjaaja tuoda sen lapsen ja iltapäivällä voi eri ohjaaja hakea sen lapsen.” (PK- työntekijä)

Haastatteluissa vaitiolovelvollisuus jakoi mielipiteitä. Sen koettiin olevan sujuvan yhteistyön esteenä tai siinä ei nähty mitään haastetta. Näkemyserot eivät olleet tahosta riippuvaisia. Osa haastateltavista koki vaitiolovelvollisuuden lisäävän informaatiokatkoksia. Työntekijän kokemuksen myötä vaitiolovelvollisuuden haasteellisuus pienenee ja informaatiota opitaan antamaan niin, ettei katkoksia synny.

6.3 Kehittämistarpeet

Tutkimuksessa saatujen tulosten perusteella työntekijät eivät kohdanneet työssään suuria puutteita. Tutkimustulosten perusteella ammatillisen osaamisen lisääminen koettiin kehittämistarpeena. Ammatillisen osaamisen koettiin kuuluvan lastensuojeluyksiköiden ja päiväkotien yhteistyöhön, mutta sen kehittäminen katsottiin tarpeelliseksi. Haastatteluissa nousi esiin työntekijöiden henkilökohtainen ammatillisen osaamisen kehittäminen, kuten halu ottaa asioista selvää ja kehittyä työssään ammatillisesti.

”Työntekijöiden pitää tietää lastensuojelulaista ja miten lastensuojeluprosessi toimii ynnä muuta. Ei työntekijäkään tiedä kaikkia varhaiskasvatuksesta, että kyllä ammatillista osaamista pittää lisätä varhaiskasvatuksen puolella.” (PK- työntekijä)

Haastateltavien mukaan ammatilliseen osaamiseen ja kehittämiseen kuuluu normaaliuteen pyrkiminen. Sillä haastateltavat tarkoittivat, etteivät työntekijät turhaan nosta lapsen taustaa esiin, vaan kohtaavat lapsen ja hänen tarpeensa yksilöllisesti. Haastatteluista nousi esiin, ettei lasta tulisi määritellä valmiiksi, vaan mahdollistetaan hänelle mahdollisimman tavallinen lapsuus olosuhteista huolimatta.

”Että jotenkin mää tahdon hirveän voimakkaasti puolustaa sitä näkökulmaa näitten sijoitettujen lasten puolesta, että ne on ihan tavallisia lapsia ja saavat elää sitä tavallista lapsuutta niin tavallisesti kuin muutkin tenavat.”(LS- työntekijä)

6.5 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Tässä tutkimuksessa teemahaastattelu aineistonkeruumenetelmänä mahdollisti luotettavan aineiston keruun ja luotettavuutta lisäsi yksilöhaastattelut, jotka tapahtuivat kasvotusten. Näin haastateltavat saivat kertoa omat kokemuksensa ilman ryhmäpaineita. Ja koska kysymykset eivät olleet tarkkaan strukturoituja, haastateltavalle jäi mahdollisuus omaan kerrontaan.

Valitsemani analyysimenetelmä toimi tässä tutkimuksessa hyvin. Tutkimuksessa etenin järjestelmällisesti ja tavoittelin tutkimusprosessin läpinäkyvyyttä sen jokaisessa vaiheessa. Läpinäkyvyyttä pyrin tuomaan muun muassa taulukon (taulukko1) avulla, jonka tarkoituksena oli selventää lukijoille analyysivaihetta sekä käsitteiden muodostamista. Elon ja Kynkään mukaan analyysiprosessi ja tutkimustulokset tulee kirjoittaa niin selkeästi, että lukijat ymmärtävät miten tutkimus on tehty. (Elo & Kyngäs 2008). Haasteena koin omalle tekstille sokeutumisen. Kankkusen ja Vehviläinen- Julkunen tukevat tätä näkemystä ja kirjoittavat siitä kuinka laadullisessa tutkimuksessa tutkija työskentelee yksin, jolloin riskinä on hänen sokeutuminen omalle tutkimukselleen. (Kankkunen & Vehviläinen- Julkunen 2010).

Tulosten esittelyissä olen poiminut haastatteluista kohtuullisesti alkuperäislainauksia lisäämään luotettavuutta ja elävöittämään tekstiä. Niiden käyttö on perusteltua tutkimuksen luotettavuuden kannalta (Kankkunen & Vehviläinen- Julkunen 2010, 160). Tuomen ja Sarajärven (2009, 22) mukaan alkuperäislainauksilla tekstiä voidaan elävöittää. Lainauksista on käyty keskustelua, mikä on sopiva määrä lainauksia ja jos niitä on enemmän kuin tutkijan omaa tekstiä, voidaan todeta tutkimuksen jääneen keskeneräiseksi. (Elo & Kyngäs 2008). En lähtenyt muokkaamaan alkuperäislainauksia yleiskielen muotoon, vaikka se on Kankkunen ja Vehviläinen- Julkunen (2010, 160) mukaan on suositeltavaa, koska vaarana voi olla haastateltavan tunnistettavuus. Tutkimuksessa en nähnyt sitä vaaraa, koska jokainen haastateltava puhui samaa murretta ja tutkimuksessa toin julki, että haastattelut ovat toteutettu Raahen seutukunnassa.

Tutkimuksen eettisyyden kannalta oli merkittävää, että kerroin haastateltaville mistä tutkimuksessa on kyse ja mitä tavoittelin tutkimuksella. Informoin heitä sekä kasvotusten että ennakkoon lähetetyn saatekirjeen kautta. Ennakkoon lähetetyillä kysymyksillä, haastateltavilla oli mahdollisuus valmistautua etukäteen haastatteluun. Tutkimukseen osallistuneiden mukanaolo oli vapaaehtoista ja he kertoivat ne asiat, joita halusivat itse kertoa. Tutkimukseen osallistuneille ei tutkimuksesta uskoakseni aiheutunut minkäänlaisia ongelmia tai haittoja heidän hyvinvoinnilleen. Haastattelut olivat luottamuksellisia, joten heiltä saatuja tietoja en ole luovuttanut ulkopuolisille ja nauhoitetut haastattelut olen tutkimusprosessin jälkeen tuhonnut. Materiaaliaineiston olen säilyttänyt omalla tietokoneellani, joten ulkopuolisilla ei ole ollut mahdollisuutta päästä niihin käsiksi. Kaikille tutkimukseen osallistujille olen taannut, ettei heidän henkilöllisyytensä tule ilmi missään vaiheessa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 131.) Tutkimusta varten hain jokaisen organisaation johdolta tutkimusluvut (liite), jolloin tutkimuksen tekeminen on ollut luvanvarainen eikä se ole tullut yllätyksenä kenellekään.

7 POHDINTA

Tutkimuskohteen valinta osoittautui varsin ajankohtaiseksi sekä koko tutkimusprosessi mielenkiintoiseksi ja hyödylliseksi kokemukseksi. Tutkimukseni tarkoituksena oli selvittää lastensuojeluyksiköiden ja päiväkotien yhteistyötä työntekijöiden näkökulmasta. Toimeksiantajana toimi lastensuojelulaitos SydänmaanKoti Oy, joten tutkimuksen näkökulma oli perusteltu. Tutkimuksessa onnistuin nostamaan esiin työntekijöiden näköaloja yhteistyöstä. Tutkimukseni oli opinnäytetyö, joka oli toteutettu laadullisena tutkimuksena, ja jossa ei pyritty tilastollisiin yleistyksiin vaan pyrittiin kuvaamaan ja ymmärtämään tiettyä toimintaa sekä antamaan teoreettisesta tulkintaa sille. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 85).

Tutkimusprosessi opetti minua paljon ja kohtasin matkan varrella monia haasteita. Työharjoittelun kautta virisi aihe tutkimukselle ja sain toimeksiantajan. Tein tutkimukseni suhteellisen nopealla tempolla, mutta en kokenut sitä kielteisenä asiana. Vajaan puolen vuoden intensiivinen työskentely riitti tutkimuksen toteuttamiseen. Tutkimusprosessin toteutuminen pitemmällä aika välillä olisi mahdollistanut laajemman tutustumisen aikaisempiin tutkimuksiin. Aika ja raha ovat tutkimusresursseja, jotka ovat useasti ratkaisevassa asemassa (Tuomi & Sarajärvi 2009, 85). Aika on rajallista, sen sain huomata myös tutkimusprosessin aikana. Pelkästään tutkimuslupien kerääminen ja haastatteluiden toteuttaminen olivat yllättävän aikaa vieviä. Yhteisen ajan löytäminen vaati sovittelua ja joustamista. Kaikesta tästä huolimatta sain kaikki neljä haastattelua toteutettua suhteellisen lyhyessä ajassa, puolessa toissa viikossa. Rahallisesti tutkimus ei tullut kalliiksi, koska pystyin hyödyntämään nykyajan tekniikkaan esimerkiksi sähköpostia ja haastattelut tapahtuivat maantieteellisesti suhteellisen lyhyen matkan päässä.

Tutkimukseen osallistuneiden määrää pohtiessani päädyin neljään haastateltavaan. Haastatteluiden jälkeen sain todeta, että määrä oli sopiva ja ajallisesti realistinen. Koska nauhoituksen jälkeen litteroin ja analysoin kaikki haastattelut yksin, oli se riittävä työmäärä yhdelle ihmiselle. Aineiston riittävyyden todisti saturaatio eli kylläntyminen, jolloin aineisot alkoivat toistamaan itseään eivätkä haastateltavat tuottaneet tutkimusongelman kannalta enää uutta tietoa. (Tuomi &

Sarajärvi 2009, 87). Opinnäytetyö nähdään tekijänsä harjoitustyönä, jonka tarkoituksena on osoittaa oppineisuutta omalta alaltaan eikä aineiston kokoa tule pitää opinnäytetyön merkittävimpinä kriteerinä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 85).

Tutkimustulosten perusteella minulle on muotoutunut käsitys haastateltavien kokemuksista. Saatuja tuloksia ei voi yleistää tutkittavan kohderyhmän pienuuden vuoksi. Tässä tutkimuksessa saadut tulokset kertovat yksittäisten työntekijöiden kokemuksista, niistä kokemuksista, jotka haastateltavat nostivat esille. Haastatteluista nousi esiin paljon eri asioita, jotka olivat hajanaisia ja toisaalta menivät tutkittavan aiheen vierestä. Analyysiprosessin aikana kokosin yhteen haastatteluista nousseita asioita eri käsitteiden alle, ja näin ikään kuin luonnostaa tutkimuksesta tippuivat epäoleelliset asiat pois.

Tutkimustulosten perusteella moniammatillinen yhteistyö nousi yhdistäväksi luokaksi lastensuojeluyksiköiden ja päiväkotien yhteistyössä. Se ei tullut minulle yllätyksenä, koska olen nähnyt työelämässä, kuinka sijoitetun lapsen ympärillä toimii moniammatillinen verkosto ja työtä tehdään eri viranomaisten kanssa. Tutkimuksen mukaan yhteistyömuodot olivat laajat ja haastateltavat kokivat ne riittäviksi ja suhteellisen toimiviksi. Tutkimustulosten perusteella ammatillinen osaaminen ja dialoginen vuorovaikutus koettiin edistävän sujuvaa yhteistyötä. Puolestaan ennakkoluulot ja informaationkatkos koettiin heikentävän sitä. Tutkimuksessa kehittämistarpeita nousi esiin yllättävän vähän. Ammatillinen osaaminen, joka tutkimuksen mukaan edisti yhteistyötä, nähtiin myös kehittämistarpeena. Tutkimuksessa nousi esiin myös pyrkiminen normaaliuteen eli sijoitettu lapsi nähtäisiin tavallisena lapsena kenellä on oikeus niin tavalliseen lapsuuteen kuin se vain on mahdollista. Tämä katsottiin kuuluvaksi osaksi ammatillista osaamista.

Odotin, että haastateltavat olisivat nostaneet selkeämmin esiin lastensuojelulain ja sen tulkinnan, koska se ohjaa etenkin lastensuojelulaitoksissa tehtävää työtä. Eräässä haastattelussa se nousikin esiin, mutta se jäi varsinaisista tutkimustuloksista pois analyysiprosessin aikana. Lastensuojelulain tulkinta nähtiin haasteena, koska lain tulkinnassa on ”harmaa-alue”, joka tekee siitä haasteellisen. Toinen seikka joka nousi esiin yhdessä haastattelussa, oli pelko lapsen esineellistymisestä. Sillä tavalla esineellistymisestä, että työntekijät puhuvat lapsen yli.

Minussa se herätti paljon ajatuksia. On hienoa, että asia nostetaan esiin ja työntekijät peilaavat omaa toimintaa lapsen kautta, sillä lapsen asema sujuvassa yhteistyössä on lapsen oikeus. Samalla nousi esiin se, kuinka rauhallisen ajan löytäminen keskusteluille poistaisi tätä haastetta tai pelkoa.

Tämä tutkimus voisi hyödyttää työelämässä olevia ja uskon, että sitä voidaan hyödyntää myös sosiaalialan kehittämisessä. Tutkimus voisi olla virittämässä lastensuojeluyksiköissä ja päiväkodeissa työskentelevien henkilöiden ajatuksia huomaamaan yhteistyön merkityksen ja oman roolin siinä. Hienoa olisi, jos tämä tutkimus saisi jokaisen työkentällä työskentelevän tietoisesti miettimään ja kehittämään yhteistyötä parantavia keinoja.

Lastensuojeluyksiköiden ja päiväkotien yhteistyötä työntekijöiden näkökulmasta tarkasteltuna, en löytänyt tutkimuksia lainkaan. Yhteistyötä ja moniammatillista yhteistyötä on sen sijaan tutkittu paljon. Siitä löytyi väitöskirjoja ja pro graduja sekä runsaasti kirjallisuutta. Opinnäytetöinä on tutkittu lastensuojelun ja päivähoidon yhteistyötä. Vastaavasti en löytänyt opinnäytetöitä, jotka olisivat tutkineet sitä yhteistyötä, kun päivähoitoikäinen lapsi on sijoitettuna laitokseen ja käy sieltä käsin päivähoidossa. Yleensä pienet lapset ovat sijoitettu perheisiin, joten vähemmistössä ovat ne pienet lapset, jotka asuvat laitoksissa.

Tutkimusprosessin aikana havahduin miettimään yhteistyön näkökulmaa työntekijöiden koulutuksen ja työkokemuksen perspektiivistä. Selvää on, että koulutus antaa teoriapohjaa ja työkokemus käytännönkokemusta yhteistyöhön. Mielenkiintoista olisi saada tutkimustietoa sille, miten paljon koulutuksella ja työkokemuksella on vaikutusta siihen, millä tavoin yhteistyö koetaan ja ymmärretään; eroaisiko tutkimuksesta selvästi kokeneet ja vähemmän kokeneet työntekijät. Tätä tutkimusprosessia voisi jatkaa valitsemalla kaksi tutkimusryhmää, jossa toisessa ryhmässä olisi vankan tietotaidon omaavia työntekijöitä ja toisessa ryhmässä suppeamman tietotaidon omaavia työntekijöitä. Tutkimustulosten perusteella voisi verrata näitä kahta ryhmää ja sitä kautta saada tietoa koulutuksen ja työkokemuksen vaikutuksesta yhteistyön kokemiseen.

LÄHTEET

Annaleena, Aira 2012. Toimiva yhteistyö. Työelämän vuorovaikutussuhteet, tiimit ja verkostot. Jyväskylän Yliopisto. Jyväskylä University Printing House:Jyväskylä
<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/37743/9789513947088.pdf>

Annamaija, Puonti & Tuula, Saarni & Anne Hujala (toim.) 2005. Lastensuojelu tänään. Tom Erik, Arnkil. Verkostotyö lastensuojelussa- menetelmät huolen mu-
 kaan. 214- 217. 2. painos. Jyväskylä: Gummeruksen kirjapaino.

Elo, Satu & Kyngäs, Helvi 2007. The qualitative content analysis process.
 Journal of Advanced Nursing 62, 107- 115.

Finlex. Lastensuojelulaki.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>

Finlex. Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2000/20000812>

Finlex. Varhaiskasvatuslaki.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036>

Hytönen, Pauliina 2012. Sosiaalityöntekijän ammatti- identiteetin
 muovautuminen ja moniammatillinen yhteistyö. Pro- gradu-tutkielma.
 Jyväskylän yliopisto.
<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/40991/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201302261271.pdf?sequence=1>

Isoherranen, Kaarina 2005. Moniammatillinen yhteistyö. Helsinki:WSOY

Kankkunen, Päivi & Vehviläinen- Julkunen, Katri 2010. Tutkimus hoitotieteessä. 1.-2. painos. Helsinki: WSOYpro Oy.

Kirsti, Karila & Raija, Nummenmaa 2001. Matkalla moniammatillisuuteen. Kuvauskohteena päiväkot. Juva: WS Bookwell Oy

Kylmä, Jari & Juvakka, Taru 2007. Laadullinen terveystutkimus. Helsinki: Edit Prima Oy.

Kyngäs, Helvi & Elo, Satu & Pölkki, Tarja & Kääriäinen, Maria & Kanste, Outi 2011. Sisällönanalyysi suomalaisessa hoitotieteellisessä tutkimuksessa. Hoitotiede 23 (2), 138 – 148.

Lastensuojelun käsikirja. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. Sijaishuolto
<https://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto>,
 viitattu 20.2.2015

Marja, Kaskela & Marjatta, Kekkonen 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta- opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Vaajakoski: Gummeruksen kirjapaino Oy.

Mönkönen, Kaarina & Roos, Satu 2009. Työyhteisötaidot. Painettu Suomessa.

Nikander, Pirjo 2003. Moniammatillinen yhteistyö sosiaali- ja terveydenhuollon haasteena. Vuorovaikutuksellinen näkökulma. Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti 40, 279 – 290

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016. Viitattu 1.3.2016
http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Koulutus/koulutuspolitiikka/vireilla_koulutus/varhaiskasvatus/liitteet/Vaka1_liite.pdf

Pärnä, Katariina 2012. Kehittävä moniammatillinen yhteistyö prosessina. Lapsiperheiden varhaisen tukemisen mahdollisuudet. Väitöskirja. Turun yliopisto.

<http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/77506/AnnalesC341Parna.pdf>

Räty, Tapio 2015. Lastensuojelulaki. Käytäntö ja soveltaminen. 3. uudistettu painos. Porvoo: Bookwell Oy

Seikkula, Jaakko & Arnkil, Tom Erik 2009. Dialoginen verkostotyö. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. Helsinki: Esa Print Oy

Tampereen teknillinen yliopisto. Tiedon analysointi. Viitattu 25.3.2016
<https://www.tut.fi/verne/tutkimusmenetelmat/tiedon-analysointi/>

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. Kasvatuskumppanuus. Viitattu 28.2.2016
https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/varhainen-avoin-yhteistoiminta/kasvatuskumppanuus

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016. Viitattu 1.3.2016
http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Koulutus/koulutuspolitiikka/vireilla_koulutus/varhaiskasvatus/liitteet/Vaka1_liite.pdf

Valli, Raine & Aaltola, Juhani (toim.) 2015. Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1, metodin valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Eskola, Jari & Vastamäki, Jaana. Teemahaastattelu: opit ja opetukset. 4. uudistettu ja täydennetty painos. Juva: Bookwell Oy.

Varhaiskasvatuksen historia, nykytila ja kehittämisen suuntalinjat 2014, Tausta-aineisto varhaiskasvatusta koskevaa lainsäädäntöä valmistelevan työryhmän tueksi. Julkaisu. Opetus- ja kulttuuriministeriö.
<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2014/liitteet/tr12.pdf?lang=fi>

LIITEET

Liite 1 Saatekirje ja haastattelurunko

Liite 1 1(2)

Hei!

Olen sosionomiopiskelija Lapin ammattikorkeakoulusta. Opinnoissani olen suuntautunut varhaiskasvatukseen ja lastensuojeluun. Valmistun keväällä 2016. Teen opinnäytetyöni lastensuojeluyksiköiden ja päiväkotien välisestä yhteistyöstä. Tarkoitukseni on selvittää työntekijöiden kokemuksia yhteistyöstä ja yhteistyöhaasteista sekä mahdollisista kehittämistarpeista. Opinnäytetyön aineiston kerään haastattelujen muodossa. Haastattelen kahta lastensuojelun työntekijää ja kahta päiväkodin työntekijää. Yksiköt sijaitsevat Raahen seutukunnassa. Jokaisen henkilön haastattelen erikseen. Opinnäytetyöni toimeksiantajana toimii SydänmaanKoti Oy.

Haastattelut käsitellään luottamuksellisesti, eikä henkilöllisyytesi tule ilmi opinnäytetyöstä.

Haastattelukysymyksiini voit tutustua ennakoon. Ne ovat tämän saatekirjeen mukana.

Kiitos, kun sinulla on mahdollisuus osallistua haastatteluun. Vastauksesi on opinnäytetyöni kannalta ensiarvoisen tärkeä. Jos sinulla herää kysyttävää haastattelun tai opinnäytetyöni suhteen, vastaan mielelläni kysymyksiisi. Sähköpostiosoitteeni löytyy kirjeen alaosasta.

Ystävällisin terveisin,

Katri Toppila

katri.toppila@edu.lapinamk.fi

Liite 1 (1)2

HAASTATTELUN RUNKO

Mikä on koulutuksesi?

Kuinka pitkä työkokemus sinulla on lastensuojelussa/päivähoidossa?

1. **Yhteistyö** lastensuojeluyksikön ja päiväkodin välillä

Millaista teidän yhteistyö on lastensuojeluyksikön/päivähoidon kanssa?

Millaisia yhteistyömuotoja on lastensuojeluyksikön ja päivähoidon välillä?

Millaisia hyviä/toimivia yhteistyömuotoja olet kohdannut työssäsi?

Kuinka merkittäväksi koet yhteistyön sujumisen lastensuojelun ja päivähoidon välillä? Miksi?

Koetteko saavanne tarpeeksi informaatiota puolin ja toisin?

Mikä on dialogisen vuorovaikutuksen rooli yhteistyössä?

2. Yhteistyötä **edistävät ja estävät** asiat?

Mitkä asiat edistävät ja tukevat yhteistyötä lastensuojeluyksikön ja päivähoidon välillä?

Mitkä asiat puolestaan ovat sujuvan yhteistyön esteenä?

Mitä haasteita yhteistyössä on?

Miten sinä itse työntekijänä pystyt edistämään sujuvaa yhteistyötä?

3. **Kehittämistarpeet**

Millaisia kehittämistarpeita näet yhteistyössä?

Onko asioista, jotka eivät tulleet esiin haastattelussa ja joista haluaisit vielä kertoa?